

Δημήτριος Υψηλάντης

Δημήτριος Υψηλάντης 1793(Κωνσταντινούπολη) - 1832 (Ναύπλιο).

Ηγετική μορφή της Επανάστασης του 1821. Δευτερότοκος γιος του ηγεμόνα της Βλαχίας και κατόπιν της Μολδαβίας, Κωνσταντίνου Υψηλάντη. Υπηρέτησε ως αξιωματικός του ρωσικού στρατού στους Ναπολεόντειους πολέμους και το 1818 μνήθηκε στη Φιλική Εταιρεία. (Περισσότερα)

Από τον Οκτώβριο του 1820 και ως την έναρξη της Επανάστασης, στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες (Φεβρ. 1821) υπηρέτησε, στο Κίεβο, ως υπασπιστής του στρατηγού Ραγέφσκυ και στις 25 Φεβρουάριου πήγε στο Κισνόβιο, όπου λίγες ημέρες αργότερα, αποφασίστηκε να μεταβεί στην Πελοπόννησο, για να αναλάβει την ηγεσία του Αγώνα, ως πληρεξούσιος του αδελφού του Αλεξάνδρου, «Γενικού Επιτρόπου της Αρχής».

Ύστερα από ένα σύντομο ταξίδι του στην Οδησό, με σκοπό κυρίως τη συγκέντρωση χρημάτων από τους Έλληνες της, εκεί, κοινότητας, έφτασε στην Ύδρα στις 8 Ιουνίου 1821. Εφοδιασμένος με έγγραφα του αδελφού του και έχοντας μαζί του το σημαντικό, για την εποχή εκείνη, ποσό των 300 χιλιάδων γροσιών, που αποτελούσε, στο μεγαλύτερο μέρος του, προσφορά της οικογένειάς του στον Αγώνα, ο Υψηλάντης ήλθε για να συντονίσει τις στρατιωτικές και πολιτικές δυνάμεις του τόπου. Σχεδίαζε να συγκροτήσει τακτικό στρατό, να οργανώσει το στόλο και κυρίως να θέσει την επανάσταση υπό ενιαία και ισχυρή στρατιωτική και πολιτική ηγεσία. Από την Ύδρα ο Υψηλάντης άρχισε την οργανωτική του προσπάθεια και συνέταξε τα πρώτα έγγραφα και την πρώτη του διακήρυξη, στις 12 Ιουνίου, που την απηύθυνε στους «Ομογενείς Φιλελευθέρους Έλληνας».

Στις 19 Ιουνίου, πήγε στο Άστρος, όπου είχαν φτάσει να τον υποδεχτούν πρόκριτοι από διάφορες περιοχές της Πελοποννήσου, οι αρχηγοί των σωμάτων που πολιορκούσαν την Τριπολιτσά, ανώτεροι κληρικοί και μέλη της Πελοποννησιακής Γερουσίας. Στη συνάντηση του Άστρους δημιουργήθηκαν τα πρώτα νέφη στις σχέσεις Υψηλάντη και προκρίτων. Η αντίθεση εκδηλώθηκε σαφέστερα στα Βέρβена της Αρκαδίας, όταν ο Υψηλάντης κατέστησε σαφές ότι, η Πελοποννησιακή Γερουσία και κάθε πολιτική αρχή που δεν είχε διοριστεί από τον ίδιο έπρεπε να καταργηθεί. Μετά την άρνηση των προκρίτων να δεχτούν τις προτάσεις του, εγκατέλειψε τα Βέρβена και πήγε στην Καλαμάτα. Με την παρέμβαση όμως του Αναγνωσταρά και του Παπαφλέσσα εγκαταστάθηκε στα Τρίκορφα, από όπου διηύθυνε την πολιορκία της Τριπολιτσάς. Την 1η Ιουλίου είκοσι δύο οπλαρχηγοί τον είχαν αναγνωρίσει αρχιστράτηγο, ενώ παράλληλα ο Υψηλάντης είχε

οργανώσει στα Τρίκορφα πολιτικό επιτελείο. Εντούτοις, η κρίση στα πολιτικά πράγματα συνεχιζόταν, όπως επίσης και οι συνεννοήσεις των συγκεντρωμένων στη Ζαράκοβα προκρίτων με τον Υψηλάντη, που δεν κατέληξαν σε κοινά αποδεκτή λύση. Η Σύνοδος της Ζαράκοβας διαλύθηκε άκαρπη και μια προσωρινή διοίκηση ανέλαβε, για ένα διάστημα, τις ευθύνες της εξουσίας.

Ενώ το κλίμα καχυποψίας συνεχιζόταν, το Σεπτέμβριο του 1821, ο Υψηλάντης άρχισε ενέργειες για τη συγκέντρωση αντιπροσώπων από όλες τις περιοχές της Ελλάδας με σκοπό τη συγκρότηση Εθνικής Συνέλευσης. Ορίστηκε τόπος συνέλευσης το Άργος και οι εργασίες άρχισαν την 1η Δεκεμβρίου. Ενώ όμως η προεργασία και τα σχέδια του Υψηλάντη προέβλεπαν εθνική συνέλευση, η Συνέλευση του Άργους τελικά είχε τοπικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι συμμετείχαν σ' αυτήν μόνο Πελοποννήσιοι. Ο Υψηλάντης, με μόνους υποστηρικτές τους στρατιωτικούς, δεν μπόρεσε να αντιδράσει. Για να βοηθήσει στον τερματισμό της οξυτήτας, δέχτηκε να ονομαστεί «Πρόεδρος της Πελοποννησιακής Γερουσίας».

Στις 20 Δεκεμβρίου, άρχισε στην Επίδαυρο τις εργασίες της η πρώτη Εθνική Συνέλευση και στις 15 Ιαν. 1822 με θέσπισμά της εκλεγόταν πρόεδρος του Εκτελεστικού Σώματος, ο Αλ. Μαυροκορδάτος και του Βουλευτικού Σώματος, ο Δημ. Υψηλάντης. Παρά το γεγονός ότι τα δύο αυτά αξιώματα ήταν τυπικώς ισότιμα, η εξουσία είχε περιέλθει στον κύκλο του Μαυροκορδάτου και στους προκρίτους. Καθώς το αξίωμα του προέδρου του Βουλευτικού σώματος ήταν χωρίς αντίκρισμα δεδομένου ότι δεν είχε συγκληθεί Βουλή, ο Υψηλάντης έσπευσε στο Άργος να ενισχύσει την άμυνα του φρουρίου από τις επιθέσεις του Δράμαλη (Ιαν. 1822). Στη Δεύτερη Εθνική Συνέλευση (Άστρος, 29 Μαρτ. - 18 Απρ. 1823) ο Υψηλάντης παρέμεινε ασυμβίβαστος στις προσπάθειες των προκρίτων να μονοπωλήσουν την εξουσία και η στάση του αυτή ενίσχυσε το κύρος του. Με το κύρος αυτό προσπάθησε, κατά τον εμφύλιο πόλεμο, να κατευνάσει τους αντιμαχόμενους. Εξάλλου, κατά την επίθεση του Ιμπραήμ εναντίον των Μύλων του Άργους, διακρίθηκε ως στρατιωτικός και η συμβολή του στη νίκη της 13ης Ιουν. 1825 υπήρξε σημαντικότερη.

Κορυφαία στιγμή του Υψηλάντη θεωρείται η στάση της Τρίτης Εθνικής Συνέλευσης να ζητήσει τη μεσολάβηση της Αγγλίας για την κατάπαυση των εχθροπραξιών. Έναν χρόνο περίπου προηγουμένως είχε υποβληθεί και η αίτηση της ελληνικής κυβέρνησης για αγγλική προστασία. Ο Υψηλάντης διαμαρτυρήθηκε με επιστολή του (12 Απρ. 1826) για την απόφαση της Εθνικής Συνέλευσης, η οποία αντέδρασε αμέσως και την ίδια ημέρα τον απέκλεισε «από κάθε πολιτικόν και στρατιωτικόν υπόργημα».

Μετά την επανάληψη των εργασιών της στην Τροιζήνα, ο Υψηλάντης αποκαταστάθηκε (16 Μαρτ. 1827) «εις τα δίκαια του πολίτου» και μπορούσε να τα «απολαύει ανεξαιρέτως». Όταν ο Ιωάννης Καποδίστριας προχώρησε στην ανασύνταξη των ενόπλων δυνάμεων, ανέθεσε την αρχηγία του στρατού της Ανατολικής Ελλάδας στον Δημήτριο Υψηλάντη (Μάχη της Πέτρας). Τα λίγα χρόνια που έζησε μετά το τέλος της Επανάστασης, ο Υψηλάντης περιορίστηκε σε πολιτική δράση. Ανήκε στη μερίδα των αντιπολιτευομένων τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του Κυβερνήτη ορίστηκε, στις 2 Απρ. 1832, μέλος της Διοικητικής Επιτροπής. Τέσσερις μήνες αργότερα (5 Αυγ.) πέθανε και τον θάνατό του θρήνησαν οι Έλληνες, οι οποίοι γνώρισαν στο πρόσωπό του τον αγνό και ανιδιοτελή αγωνιστή.

Πηγή: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ (Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια), Τόμος 9B, σελ. 245-246 (*Συλλογή Βιβλιοθήκης Ε.Μ.Σ.*)